

Orjinal Makale

Gebeliğin istenme durumu öznel mutluluğu etkiler mi?*

Esra Gençer,¹ Serap Ejder Apay²

¹Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğü, Diyarbakır

²Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum

Özet

Amaç: Araştırma gebeliğin istenme durumunun öznel mutluluğa etkisini belirlemek, karşılaştırmak ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte olan çalışma; Diyarbakır Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi'nde 29.05.2018–25.02.2019 tarihleri arasında çalışmaya alınma kriterlerine uyan gebeliğini isteyen 302 kişi ve gebeliğini istemeyen 308 kişi olmak üzere toplam 610 kişi ile yapılmıştır. Çalışma verilerinin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu ve Öznel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: İsteyerek gebe kalan kadınların ÖMÖ'den aldıkları puan ortalaması 18.88±3.82, istemeyerek gebe kalanların ise 15.62±5.01 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.05). İsteyerek gebe kalan kadınların yaşı, yaşadıkları yer, eş yaşı, gebelik ve düşük sayısının ÖMÖ puan ortalamasını etkilediği belirlenmiştir. Benzer şekilde istemeyerek gebe kalan kadınların yaş, gelir durumu algısı, eş yaşı ve eş çalışma durumu, gebelik sayısı, yaşayan çocuk sayısı ve düşük sayısının ÖMÖ puan ortalamasını etkilediği bulunmuştur. Her iki grupta da benzer değişkenlerin ÖMÖ puan ortalamasını etkilediği ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Sonuç: İsteyerek gebe kalanların daha mutlu olduğu ve isteyerek gebe kalmanın Öznel Mutluluğu artırdığı saptanmıştır. Ayrıca öznel mutluluğu etkileyen bazı sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerin etkilediği bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ebe; gebelik; mutluluk; öznel mutluluk.

Konu hakkında bilinenler nedir?

- Öznel mutluluk ve gebelik arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu yazının bilinenlere katkısı nedir?

- İsteyerek gebe kalan kadınların öznel mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Uygulamaya katkısı nedir?

- İstenmeyen gebeliklerin önlenmesi için aile planlaması yöntemlerinin etkili anlatılması ve oluşan istenmeyen gebeliklerde ise psikolojik destek ve ebelik/hemşirelik bakımının gerekli olduğu belirlenmiştir.

Gebelik, kadının biyo-psikososyal dengesinin, aile ve işyerindeki rollerinin değiştiği, anne ve bebek arasında ebeveynlik ilişkisinin kurulduğu yaşamsal bir kriz dönemidir.^[1] Bu nedenle kadının ruhsal durum ve yaşantısı, gebeliğin gidişini

etkilediği gibi, gebeliğin kendisi de ruhsal, duygusal yaşantılar üzerinde önemli yansımalar yaratır.^[2]

Gebelik, çocuk sahibi olma her ne kadar toplum tarafından olumlu bir kabul görse de gebelik süreci fizyolojik ve psikolojik değişimlere neden olur. Bu değişiklikler bazı kadınlarda mutluluk kaynağı olsa da bazı kadınlarda mutsuzluk kaynağı da olabilmektedir. Mutluluk "iyi oluş ve memnunluk; memnun edici ya da zevkli tecrübeler" olarak tanımlanmaktadır.^[3] Mutluluk hakkında sistemli bir görüş sunan Aristoteles "ruhun akla uygun davranışta bulunması" ve "ruhun erdeme uygun etkinliği" şeklinde açıklamaktadır.^[4]

Bazı kadınlar gebeliği olumlu olarak algılamakta; neşe, doyum, olgunluk, kendini gerçekleştirme ve mutluluk kaynağı olarak ifade etmekte, bazı kadınlar ise olumsuz olarak algılamakta

İletişim: Serap Ejder Apay, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik bölümü, Erzurum, Turkey

Tel: +90 442 231 23 64 **E-posta:** sejder@hotmail.com **ORCID:** 0000-0003-0978-1993

Geliş Tarihi: 14.03.2019 **Kabul Tarihi:** 09.11.2019 **Online Yayınlanma Tarihi:** 03.07.2020

©Copyright 2020 Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Çevrimiçi: www.phdergi.org

ve stres, endişe, kaygılı bekleyiş, üzerinde aşırı baskı hissetme gibi duygulanımların yaşanabileceği bir dönem olarak da görülmektedir.^[5,6] Gebeliğini kabul eden ve etmeyen kadınlarda bazı belirtiler görülmektedir. Gebeliğini kabul eden kadınların gösterdikleri belirtiler; gebelikten hoşlanma ve mutluluk duyma, fiziksel rahatsızlıkları iyi tolere etme, kendisi ve ailesinin gebelik ve doğumla baş edebileceği, özgüven ve umut duygusudur. Gebeliğini kabul etmeyen kadınlarda görülen belirtiler ise üzüntü ve mutsuzluk, gebeliğe bağlı oluşan değişimler tarafından bunaltılmış olma duygusu, gebelikten dolayı dünyasının daha kötüleşeceği düşüncesi, sürekli hasta olma düşüncesi, gebe olma ile ilgili sürekli bir pişmanlıktır.^[7]

Kadının ruhsal durumu ve yaşantısı gebeliğin seyrini etkileyebildiği gibi, gebeliğin de ruhsal ve duygusal yaşantısını etkileyebildiği belirtilmektedir.^[8,9] Geleneksel olarak sağlık hizmetleri, doğum sonrası depresyona odaklanmıştır. Gebelikte fizyolojik reaksiyonlar kadar psiko-sosyal reaksiyonların da tanınması ve önlenmesi anne ve çocuk sağlığına olan olumsuz etkilerinin azaltılması önem taşımaktadır. Bunun için doğum öncesi bakım hizmetlerinde önemli rol oynayan ebelerin, gebelik izlemlerinde fiziksel değerlendirmenin yanı sıra psikolojik değerlendirmeyi de yapması, bütüncül bir yaklaşımdan önem arz etmektedir.^[9,10]

Olumlu-olumsuz duygulanım arasında bir denge ve genel bir yaşam doyumu olarak ele alınan öznel mutluluk, bir psikolojik iyi olma, neşe ve huzur durumudur. Öznel mutluluk hem duygusal hem de bilişsel boyut içerir, duygusal boyut olumlu duygulanımın varlığı ve olumsuz duygulanımın yokluğu ile bilişsel boyut ise yaşam doyumu ile tanımlanır. Öznel mutluluk düzeyi yüksek olan bireyler, geçmiş deneyimlerini daha olumlu olarak algılar, kendilerine ilişkin daha olumlu düşüncelere sahiptir, daha fazla kişisel kontrol duygusu hisseder ve olumlu yaşantılara daha yoğun duygusal tepkiler olumsuz yaşantılara ise daha kısa süreli tepkiler verirler.^[11] Literatürde öznel mutluluk ile ilgili yapılmış farklı alanlarda çalışmalar mevcuttur.^[12-15] Gebeler üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde; Demirbaş ve Kadioğlu'nun yaptığı çalışmada gebeliği kabullenmekte problem yaşayan kadınların, gebeliğe ve anneliğe uyumlarının daha düşük olduğu, doğuma ilişkin daha yoğun korku yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Gebeliğe uyumun daha yüksek olduğu gebelerde doğum öncesi bakım alma oranının da yüksek olduğu bildirilmiştir.^[16] Planlanmayan gebeliklerde gebeliğe uyumun daha düşük olduğu, bebeğin ve annenin sağlığını etkileyen zararlı maternal davranışların daha çok görüldüğü gözlenmiştir.^[17] Yapılan bir çalışmada istenmeyen gebeliklerde kadınlarda bulantı kusma oranının daha yüksek olduğu ve buna bağlı olarak gebeliğe ve annelik rolüne uyumun daha düşük olduğu bildirilmiştir.^[18]

Planlanmış gebeliklerde genellikle kadın ve aile gebelik habere hazırlıklıdır ve bu haber onları mutlu eder. Kadının gebeliğini kabullenmesi oldukça kolaylaşmıştır, endişesi azalmıştır. Mutlu bir bekleyiş süreci içine girer. Planlanmamış bir gebelik aile tarafından önce şaşkınlıkla karşılanır. Eğer bebek istenen bir bebek ise, gebelik haberi aileye sevinçli bir haber olarak ve-

rilir. Ama istenmeyen bebek haberi, aileyi mutsuz edebileceği düşüncesiyle kolay kolay verilmeyebilir.^[19-22]

Gebelerde mutluluk düzeyini inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda ise mutluluk gebe kalma isteği ile karşılaştırılmış, mutluluk ile annenin sağlık davranışları veya gebelik sonuçları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda, mutluluk ve gebelik arasında, bebeğin düşük ağırlıkla doğması gibi güçlü bir ilişki bulunmuştur, ancak olumsuz gebelik sonuçlarıyla mutluluk ve risk faktörleri arasındaki ilişkiyi inceleyen veya diğer korelasyonları tanımlamaya çalışan başka çalışmalara rastlanmamıştır.^[16,24-26] Mutluluk, yaşamsal amaçlar ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Ama mutluluk ve yaşamsal amaçlar birbiri ile eş anlamlı değildir ve farklı şekillerde ölçülebilir. İkisi arasındaki farkın, doğum öncesi bakım ve potansiyel olarak gebelik sonuçlarına etkileri olabileceğinden, bu ayrımların detaylandırılması önemlidir.^[23]

Gebeliğin hem mutluluk hem de mutsuzluk kaynağı olabileceği bilinmektedir. İstenmeme durumunun stres, kaygı ve endişe gibi etkileri söz konusudur. Çalışmada; gebeliğin istenme durumunun öznel mutluluğu etkileme durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Gebeliğin istenme durumu ÖM etkiler mi?

Gebelerin tanıtıcı özellikleri ÖM etkiler mi?

Gebelerin obstetrik özellikleri ÖM etkiler mi?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı niteliktedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma; Diyarbakır Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi'nde 29.05.2018-25.02.2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Katılımcılar: Araştırma evrenini Diyarbakır Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi Kadın Doğum Polikliniklerinde ve 02.08.2018-30.12.2018 tarihleri arasında antenatal kontrolleri için gelen gebeler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmadan araştırmaya alınma kriterlerine uyan 610 (gebeliğini isteyen 302+gebeliğini istemeyen 308) gebe yer almıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan "İsteyerek mi gebe kaldınız?" sorusuna verilen cevaba göre gebeler iki gruba ayrılmıştır. Araştırmaya; 18 yaş ve üzerinde olan, görme ve işitme engeli olmayan, riskli gebeliği olmayan, iletişime ve iş birliğine açık olan, ruhsal bir problemi olmayan ve gebeliğinin ikinci trimesterinde olan gebeler dahil edilmiştir. İkinci trimester gebeliğe bağlı olağan yakınmaların ve rahatsızlıkların en az görüldüğü dönem olduğu için tercih edilmiştir.^[1]

Kullanılan Araçlar: Araştırma verilerinin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu ve Öznel Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Form; gebelerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, eğitim, çalışma, evlilik yılı, isteyerek gebe kalma durumu vs.) ve obstetrik özelliklerini (gebelik, yaşayan çocuk,

düşük, küretaj sayısı vs.) belirlemeye yönelik toplam 13 sorudan oluşmaktadır.

Öznel Mutluluk Ölçeği: Öznel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ) Lyubomirsky ve Lepper^[24] tarafından geliştirilmiş olup, Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği, Doğan ve Totan^[25] tarafından yapılmıştır. Ölçek 7'li likert türü bir ölçme aracı olan ÖMÖ 4 betimsel maddeden oluşmakta ve katılımcılardan her bir maddede yer alan açıklamaya katılma oranlarını belirlemeleri istenmektedir. Ölçekte yer alan dördüncü madde ters kodlandıktan sonra tüm maddelerin puanları toplanarak toplam bir öznel mutluluk puanı elde edilebilmektedir. Ölçeğin puan aralığı 4 ile 28 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar ilgili bireyin öznel mutluluğunun yüksek olduğunu göstermektedir. Doğan ve Totan'ın^[25] yaptığı geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında

Cronbach's Alfa 0.65 bulunmuştur. Bu çalışmada Cronbach's Alpha 0.61 bulunmuştur. Literatürde Cronbach's Alfa katsayısı 0.60 ile 0.80 ise oldukça güvenilir olduğu belirtilmiştir.^[26] Eğer bir test, homojen bir gruba yapılırsa, toplam test ölçümü içindeki değişkenlik azalacak, dolayısıyla alfa katsayısı küçülecek, aynı test heterojen bir gruba yapılırsa toplam test ölçümü içindeki değişkenlik artacak, dolayısıyla alfa katsayısı da büyüyecektir.^[27] Bu araştırmada grupların homojen olması Cronbach's Alfa katsayısının düşük çıkmasının nedeni olabilir.

Verilerin Toplanması: Veriler 15.06.2018–30.12.2018 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniği ile araştırmacı tarafından toplanmıştır. Gebeler, poliklinik muayene ve işlemleri tamamlandıktan sonra uygun bir odaya alınmış ve formlar araştırmacının kendisi tarafından yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak

Tablo 1. Gebelerin tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması

Özellikler	İsteyerek gebe kalanlar (n=302)		İstemeyerek gebe kalanlar (n=308)		Test ve p değeri
	n	%	n	%	
Yaş					
18–27 yaş	142	47.0	125	40.5	X ² =2.58
28–37 yaş	106	35.1	120	39.0	p=0.27
38 yaş ve ↑	54	17.9	63	20.5	
Eğitim durumu					
Okur- yazar	111	36.8	119	38.6	X ² =4.64
İlköğretim mezunu	46	15.2	64	20.8	p=0.09
Lise mezunu ve ↑	145	48.0	125	40.6	
Çalışma durumu					
Çalışan	9	3.0	3	1.0	X ² =3.18
Çalışmayan	293	97.0	305	99.0	p=0.07
Evlilik süresi					
1–10 yıl	165	54.6	163	52.9	X ² =0.18
11 yıl ve ↑	137	45.4	145	47.1	p=0.67
Gelir durumu algısı					
Gelir gidere eşit	213	70.5	203	65.9	X ² =1.50
Gelir giderden az	89	29.5	105	34.1	p=0.22
Yaşanılan yer					
İl	130	43.1	117	38.0	X ² =1.75
İlçe	69	22.8	73	23.7	p=0.41
Köy	103	34.1	118	38.3	
Eş yaşı					
20–29 yaş	124	41.1	112	36.4	X ² =2.53
30–39 yaş	104	34.4	125	40.6	p=0.28
40 yaş ve ↑	74	24.5	71	23.0	
Eş eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	109	36.1	118	38.3	X ² =3.48
Lise mezunu	144	47.7	156	50.7	p=0.17
Üniversite mezunu	49	16.2	34	11.0	
Eş çalışma durumu					
Çalışmayan	120	39.7	107	34.7	X ² =1.62
Çalışan	182	60.3	201	65.3	p=0.20

uygulanmıştır. Formlar uygulanmadan önce gebelere araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmeler her bir gebede Kişisel Bilgi Formu için yaklaşık 2–4 dakika, ÖMÖ için yaklaşık 2 dakika olmak üzere yaklaşık 4–6 dakika sürmüştür.

İstatistiksel Değerlendirme: Veriler Statistical Package for the Social Sciences 18.0 istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdelik, ortalama, standart sapma, ANOVA, t testi, Kruskal Wallis ve Mann-Withney-U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenabilirliği: Araştırma; Diyarbakır Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi ile sınırlıdır. Tüm ülkeye genellenemez.

Araştırmanın Etik İlkeleri: Araştırmaya başlamadan önce Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan 29/05/2018 tarih 2018/02/05 Sayısı ile etik kurul izni alınmıştır. Araştırmanın ilgili kurumda yürütülebilmesi için T.C. Sağlık Bakanlığı Diyarbakır Kamu Hastaneler Birliğinden

02/08/2018 tarihli 97893136-799 sayılı anket çalışma resmi izin alınmıştır. Araştırmadaki kadınların haklarının korunması için araştırma verilerini toplamaya başlamadan önce kadınlara, araştırmanın yapılma amacı açıklanarak "Aydınlatılmış Onam" ilkesi, elde edilen bilgilerin gizli tutulacağı belirtilerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması" ilkesi, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlerin alınması ile de "Özerkliğe Saygı" ilkesini içeren etik ilkeler yerine getirilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan gebelerin tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 1'de sunulmuştur. İsteyerek gebe kalan kadınların %47.0'ı 18–27 yaş aralığında, %48'i lise ve üzerinde eğitim aldığı, %97'sinin çalışmadığı, %54.6'sının 1–10 yıl arasında evli olduğu, %70.5'inin gelir durumu algısının orta düzeyde olduğu, %43.1'inin il merkezinde yaşadığı, %41.1'inin

Tablo 2. Gebelerin obstetrik özelliklerin karşılaştırılması

Özellikler	İsteyerek gebe kalanlar (n=302)		İstemeyerek gebe kalanlar (n=308)		Test ve p değeri
	n	%	n	%	
İlk gebelik yaşı					
18'den küçük	38	12.6	50	16.2	$X^2=1.64$
19 ve ↑	264	87.4	258	83.8	p=0.19
Gebelik sayısı					
1–2	103	34.1	80	26.0	$X^2=5.18$
3–4	72	23.8	76	24.7	p=0.07
5 ve üstü	127	42.1	152	49.4	
Yaşayan çocuk sayısı	(n=154)		(n=248)		
1–2	60	39.0	77	31.0	$X^2=5.77$
3–4	47	30.5	66	26.6	p=0.05
5 ve üstü	47	30.5	105	42.3	
Ölü doğum sayısı	(n=14)		(n=15)		
1	9	64.2	12	80.0	$X^2=0.91$
2	5	35.7	3	20.0	p=0.63
Düşük sayısı	(n=55)		(n=73)		
1	35	63.6	45	61.6	$X^2=2.82$
2 ve ↑	20	36.4	28	38.4	p=0.24
Kürtaj sayısı	(n=13)		(n=16)		
1	12	92.3	14	87.5	$X^2=0.44$
2	1	7.7	2	12.5	p=0.80
Son iki gebelik arasındaki süre	(n=176)		(n=249)		
1 yıl	36	20.5	33	13.3	$X^2=6.57$
2 yıl	39	22.2	76	30.5	p=0.08
3 yıl	38	21.6	46	18.5	
4 yıl ve ↑	63	35.5	94	37.8	
Bebeğin cinsiyeti					
Bilmeyen	45	14.9	69	22.4	$X^2=5.68$
Erkek	115	38.1	109	35.4	p=0.05
Kız	142	47.0	130	42.2	

eşinin yaşı 20–29 arasında olduğu, %47.7'sinin eşinin lise mezunu olduğu ve %60.3'ünün eşinin çalıştığı bulunmuştur. İstemeyerek gebe kalan kadınların %40.5'i 18–27 yaş aralığında, %40.6'sı lise ve üzerinde eğitim aldığı, %99'nun çalışmadığı, %52.9'nun 1–10 yıl arasında evli olduğu, %65.9'unun gelir durumu algısının orta düzeyde olduğu, %38.3'ünün köyde yaşadığı, %40.6'sının eşinin yaşı 30–39 olduğu, %50.7'sinin eşinin lise mezunu olduğu ve %65.3'ünün eşinin işi olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Gebelerin obstetrik özelliklerin karşılaştırılması incelendiğinde; isteyerek gebe kalan kadınların %87.4'ünün ilk gebelik yaşının 19'dan büyük olduğu, %42.1'nin 5'den fazla gebelik geçirdiği, %39'nun 1–2 çocuğu, 9 kadının 1 ölü doğumu olduğu, 35 kadının 1 düşük yaptığı, 12 kadının sadece 1 kez kürtaj geçirdiği, %35.5'inin gebelik aralığının 4 yıl ve üstünde olduğu, %47'sinin bebeğinin kız olacağı saptanmıştır. İstemeyerek gebe kalan kadınların %83.8'inin ilk gebelik yaşının 19'dan büyük olduğu, %49.4'ünün 5'den fazla gebelik geçirdiği, %42.3'ünün 5 ve daha fazla çocuğa sahip olduğu, 12 kadının 1 ölü doğumu olduğu, 45 kadının 1 düşük yaptığı, 14 kadının sadece 1 kez kürtaj olduğu, %37.8'inin gebelik aralığının 4 yıl ve üstünde olduğu, %42.2'sinin bebeğinin kız olacağı saptanmıştır (Tablo 2).

Gebelerin ÖMÖ'den aldıkları min-max ve puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 3'de verilmiştir. İstemeyerek gebe kalan kadınlar ÖMÖ'den minimum 9, maksimum 27 ve 18.88 ± 3.82 puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. İstemeyerek gebe kalan kadınlar ÖMÖ'den minimum 4, maksimum 28 ve 15.62 ± 5.01 puan ortalaması aldığı saptanmıştır. Grupların puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$), (Tablo 3).

Gebelerin tanıtıcı özelliklerine göre ÖMÖ puan ortalamasının karşılaştırılması incelendiğinde; isteyerek gebe kalan kadınların yaşı, yaşanılan yer ve eş yaşına göre grupların puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). İstemeyerek gebe kalan kadınlarında ise yaş, gelir durumu algısı, eş yaşı ve eş çalışma durumunun ÖMÖ puan ortalamasını etkilediği saptanmıştır (Tablo 4).

Gebelerin obstetrik özelliklerine göre ÖMÖ puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 5'de verilmiştir. İstemeyerek gebe kalan kadınlardan 1–2 gebeliği olanların ÖMÖ puan ortalaması 19.66 ± 3.64 , 3-4 gebeliği olanların 19.03 ± 3.79 , 5 ve daha fazla gebeliği olanların 17.50 ± 3.82 olduğu ve grupların puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Bir düşük yapan kadınların ölçek puan ortalaması 19.40 ± 3.33 ve iki düşük yapanların 16.55 ± 4.35 olduğu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak

anlamlı olduğu görülmüştür. İstemeyerek gebe kalan kadınlardan 1–2 gebeliği olanların ÖMÖ puan ortalaması 18.55 ± 4.68 , 3-4 gebeliği olanların 14.92 ± 4.19 , 5 ve daha fazla gebeliği olanların 13.96 ± 5.57 olduğu ve grupların puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Yaşayan çocuk sayısı 1–2 olanların ölçek puan ortalaması 15.97 ± 5.97 , 3-4 olanların 15.14 ± 4.00 ve 5 ve üstünde olanların 13.03 ± 4.23 olduğu ve grupların puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Düşük sayısı 1 olan kadınların ölçek puan ortalaması 17.03 ± 3.55 ve 2 ve daha fazla olanların 14.44 ± 4.42 olduğu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Son iki gebelik arasındaki geçen süreye göre kadınların puan ortalamaları arasındaki farka bakıldığında; 1 yıl süre geçenlerde 13.63 ± 4.26 , 2 yıl geçenlerde 13.68 ± 5.14 , 3 yıl geçenlerde 15.69 ± 5.37 ve 4 yıl ve daha fazla süre geçenlerin 16.08 ± 4.40 olduğu belirlenmiş ve grupların puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Bebeğinin cinsiyetini bilmeyen gebelerin ÖMÖ puan ortalaması 16.04 ± 4.96 , erkek bebeğe sahip olacakların 16.49 ± 4.79 ve kız bebeğe sahip olacakların ise 14.67 ± 5.06 olduğu grupların puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Tartışma

Literatürde gebelik ve öznel mutluluk arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmaya rastlanmadığından, gebelik ve mutlulukla ilgili yapılmış çalışmalar baz alınarak tartışma kısmı düzenlenmiştir. Gebelerin ÖMÖ'den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasında grupların puan ortalaması arasında fark bulunmuştur. Grupların puan ortalamalarına bakıldığında, isteyerek gebe kalan kadınların puan ortalaması, istemeyerek gebe kalan kadınlardan yüksek çıkmıştır. Bu farkın isteyerek gebe kalanlardan kaynaklandığı düşünülebilir. Çünkü isteyerek yapılan işlerin mutluluk vereceği düşünüldüğünde isteyerek gebe kalmak da mutluluk verebilir. Türk ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada gebeliğin istenme durumunun mutluluğu etkilemediği fakat gebeliğini isteyen kadınların mutluluk puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.^[28] Atasver ve Altun'nun^[29] çalışmasında; isteyerek gebe kalan kadınların psikolojik durumlarının ve algılanan sosyal destek miktarının gebeliğini istemeyen kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Blake ve arkadaşlarının^[23] yaptıkları çalışmada bir kadının gebeliğindeki mutluluğu ile gebe kalmadan önce gebe kalmaya yönelik niyeti arasında önemli ölçüde ilişki bulunmuştur. Yani gebe kalma niyeti, gebelikteki mutluluğu et-

Tablo 3. Gebelerin ÖMÖ'den aldıkları min-maks ve puan ortalamalarının karşılaştırılması

Gruplar	Minimum	Maksimum	Ortalama±SS	Test ve p değeri
İstemeyerek gebe kalanlar	9	27	18.88 ± 3.82	t=9.02 p=0.000
İstemeyerek gebe kalanlar	4	28	15.62 ± 5.01	

Tablo 4. Gebelerin tanıtıcı özelliklerine göre ÖMÖ puan ortalamasının karşılaştırılması

Özellikler	İsteyerek gebe kalanlar	İstemeyerek gebe kalanlar
	Ort.±SS	Ort.±SS
Yaş		
18–27 yaş	19.59±3.70	17.03±5.22
28–37 yaş	19.03±3.75	16.22±3.96
38 yaş ve ↑	17.84±3.82	13.85±4.74
Test ve p değeri	F=6.63, p=0.002	F=14.04, p=0.000
Eğitim durumu		
Okur-yazar	18.89±3.85	14.91±4.46
İlköğretim mezunu	18.34±4.15	16.46±4.89
Lise mezunu ve ↑	19.04±3.70	15.87±5.46
Test ve p değeri	F=0.58, p=0.55	F=2.27, p=0.10
Çalışma durumu		
Çalışan	20.77±2.04	18.00±4.00
Çalışmayan	18.82±3.85	15.60±5.01
Test ve p değeri	MW-U=882.50, p=0.09	MW-U=330.50, p=0.40
Evlilik süresi		
1–10 yıl	18.84±3.77	16.12±5.49
11 yıl ve ↑	18.93±3.90	15.06±4.34
Test ve p değeri	t=0.20, p=0.83	t=1.85, p=0.06
Gelir durumu algısı		
Gelir gidere eşit	19.11±3.72	16.25±5.26
Gelir giderden az	18.33±4.03	14.41±4.21
Test ve p değeri	t=1.61, p=0.10	t=3.08, p=0.002
Yaşanılan yer		
İl	19.94±3.28	16.15±4.88
İlçe	18.83±3.55	15.91±5.51
Köy	18.36±4.19	14.92±4.73
Test ve p değeri	F=3.93, p=0.02	F=1.95, p=0.14
Eş yaşı		
20–29 yaş	19.61±3.83	17.32±5.26
30–39 yaş	18.83±3.42	15.88±4.01
40 yaş ve ↑	18.04±3.93	13.96±4.75
Test ve p değeri	F=4.85, p=0.008	F=14.66, p=0.000
Eş eğitim durumu		
İlköğretim mezunu	18.74±3.49	15.11±4.61
Lise mezunu	18.97±4.03	15.71±5.26
Üniversite mezunu	18.91±3.97	17.02±4.88
Test ve p değeri	F=0.12, p=0.88	F=2.01, p=0.13
Eş çalışma durumu		
Çalışan	18.98±3.88	16.60±5.34
Çalışmayan	18.81±3.79	15.10±4.73
Test ve p değeri	t=0.36, p=0.71	t=2.53, p=0.01

kilemektedir. Gebe oldukları için mutlu olan kadınların %67'si ile gebe oldukları için orta derecede mutlu olan kadınların %16'sı ve gebe oldukları için mutsuz olan kadınların %4'üyle yapılan karşılaştırmada, mutlu olan kadınların gebe kalmadan önce bu gebeliği planladıklarını tespit edilmiştir. Gebe olduğu için mutlu olan kadınların %27'si sorunlu doğum gerçek-

leşirmiştir. Buna karşılık, orta derecede mutlu olan gebe kadınların %59'u ve mutsuz olan gebe kadınların %39'u olumlu ya da olumsuz olarak adlandıramadığı bir gebelik yaşadığını bildirmiştir. Sonuç olarak, gebe kalmaktan mutlu olan kadınların %6'sında istenmeyen bir gebelik bulunmuş, buna karşın orta derecede mutlu olanların %25'inde ve mutsuz olanların

Tablo 5. Gebelerin obstetrik özelliklerine göre ÖMÖ puan ortalamasının karşılaştırılması

Özellikler	İsteyerek gebe kalanlar	İstemeyerek gebe kalanlar
	Ort.±SS	Ort.±SS
İlk gebelik yaşı		
18'den küçük	19.13±3.93	16.12±4.28
19 ve ↑	18.84±3.81	15.53±5.13
Test ve p değeri	t=0.42, p=0.67	t=0.76, p=0.44
Gebelik sayısı		
1-2	19.66±3.64	18.55±4.68
3-4	19.03±3.79	14.92±4.19
5 ve üstü	17.50±3.82	13.96±5.57
Test ve p değeri	F=7.26, p=0.001	F=22.04, p=0.000
Yaşayan çocuk sayısı		
1-2	17.80±3.97	15.97±5.97
3-4	17.63±3.98	15.14±4.00
5 ve üstü	19.02±3.00	13.03±4.23
Test ve p değeri	F=2.01, p=0.13	F=7.17, p=0.001
Ölü doğum sayısı		
1	16.66±3.20	15.33±4.69
2	16.40±4.50	19.33±2.08
Test ve p değeri	MW-U=22.00, p=0.94	MW-U=5.00, p=0.05
Düşük sayısı		
1	19.40±3.33	17.03±3.55
2 ve ↑	16.55±4.35	14.44±4.42
Test ve p değeri	MW-U=225.00, p=0.02	MW-U=405.00, p=0.01
Kürtaj sayısı		
1	18.16±4.60	15.85±5.55
2	13.00±0.01	17.50±6.36
Test ve p değeri	MW-U=2.00, p=0.28	MW-U=11.00, p=0.63
Son iki gebelik arasındaki süre		
1 yıl	18.65±3.84	13.63±4.26
2 yıl	18.51±3.88	13.68±5.14
3 yıl	17.75±3.58	15.69±5.37
4 yıl ve ↑	17.63±3.83	16.08±4.40
Test ve p değeri	F=0.83, p=0.47	F=4.99, p=0.002
Bebeğin cinsiyeti		
Bilmeyen	18.02±3.24	16.04±4.96
Erkek	19.16±3.85	16.49±4.79
Kız	18.92±3.95	14.67±5.06
Test ve p değeri	F=1.46, p=0.23	F=4.31, p=0.01

%57'sinde istenmeyen bir gebelik bulunmuştur. Buradan da istenmeyen gebeliklerin mutsuzluğa yol açtığı söylenebilmektedir.^[23]

Gebelerin tanıtıcı özelliklerine göre ÖMÖ puan ortalamasının karşılaştırılması incelendiğinde; isteyerek gebe kalan kadınların yaşı, yaşadıkları yer ve eş yaşına göre grupların puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde istemeyerek gebe kalan kadınlarında yaş, gelir durumu algısı, eş yaşı ve eş çalışma durumunun ÖMÖ puan ortalamasını etkilediği saptanmıştır. İsteyerek gebe kalan kadınlardan

18-27 yaş aralığında olanların, il merkezinde yaşayanların ve eş yaşı küçük olanların puan ortalamaları diğerlerine göre yüksek bulunmuş ve farkın bu değişkenlerden kaynaklandığı düşünülmüştür. İstemeyerek gebe kalan kadınlardan yaşı küçük, geliri giderine eşit, eş yaşı küçük olanların ve eşi çalışanların puan ortalamaları yüksek bulunmuş ve farkın bu değişkenlerden kaynaklandığı düşünülmüştür. Gebelikte birçok faktörün mutluluğu etkilediği düşünüldüğünde, bazı faktörler açısından anlamlı fark çıkması normal görülmüştür. Türk ve arkadaşlarının çalışmasında eş eğitiminin mutluluğu etkilediği fakat

yaş, eş yaş, eğitim, eş eğitimi, evlilik yaşı, evlilik süresi, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, gelir durumu algısı, yaşanılan yer ve aile tipi gibi değişkenlerin mutluluğu etkilemediği görülmüştür.^[28] Yağmur, Oltuluoğlu ve Ergin^[30] Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ)'ni kullanarak yaptıkları çalışmada gebelerin çalışma durumu, yaşanılan yere göre OMÖ puan ortalaması arasındaki fark da anlamlı bulunmamıştır. Araştırmada gebelerin öğrenim düzeylerine göre OMÖ toplam puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu, farkın ilköğretim ve yükseköğretim gruplarından kaynaklandığı saptanmıştır. Eşi üniversite mezunu olan gebelerin diğer öğrenim düzeylerine sahip gebelere göre OMÖ toplam puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Her iki grupta da ilk gebelik yaşı ile ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genç yaştaki kadınların gebe kalma heveslerinin daha fazla olduğu düşünüldüğünde puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmaması doğal karşılanabilir. Araştırma bulgusunun aksine Türk ve arkadaşlarının çalışmasında ilk gebelik yaşı mutluluğu etkileyen bir faktör olarak görülmüştür.^[28] Yağmur, Oltuluoğlu ve Ergin'in^[30] çalışmasında gebelerde yaşa göre mutluluk puanları arasında anlamlı fark olduğu ve farkın 18-26 yaş grubundaki gebelerden kaynaklandığı görülmüştür.

İsteyerek ve istemeyerek gebe kalan kadınlardan gebelik sayısı 1-2 olanların ÖMÖ puan ortalaması, 3-4 ve 5 ve daha fazla çocuğa sahip olanlardan yüksek bulunmuş ve grupların puan ortalaması arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Çok fazla sayıda gebe kalmak kadınlar için yeterince yıpratıcı bir durumdur. Haneye yeni bir bireyin geleceğini düşünmek, kadınlara yeni sorumluluklar yükleyeceğinden, ekonomik olarak ekstra yük getireceğinden isteyerek ve istemeyerek de olsa gebe kalan kadınların mutsuz olmalarına neden olabileceği düşünülmüştür. Araştırma bulgusunun aksine Türk ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada gebelik sayısının mutluluk puan ortalamasını etkilemediği görülmüştür.^[28]

İsteyerek gebe kalan kadınların yaşayan çocuk sayısı ile ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamış, fakat istemeyerek gebe kalan kadınların ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark görülmüştür. Çocuk sayısı arttıkça puan ortalamalarının düştüğü görülmektedir. İstemeyerek gebe kalan kadınların ÖMÖ puanının yüksek olduğu 1-2 çocuk sahibi kadınların daha mutlu oldukları düşünüldüğünde, farkın bu gruptan kaynaklandığı düşünülebilir. Çok fazla sayıda çocuk sahibi olmanın sorumlulukları da çok fazla olmaktadır. İstemeyerek gebe kalan kadınlardan çok fazla sayıda çocuk sahibi olan kadınların istemeyerek gebe kalmaları ve yeni sorumluluklar alacağı düşünüldüğünde farkın anlamlı olması doğal karşılanabilir. Türk ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada çocuk sayısının mutluluk puan ortalamasını etkilemediği görülmüştür.^[28]

İsteyerek ve istemeyerek gebe kalan kadınlardan 1 düşük yapanların ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bir düşük yapan kadınların ÖMÖ puan ortalaması 2 ve daha fazla düşük yapan kadınlarınkinden yüksek

bulunmuştur. Çok sayıda düşük yapmak kadınların yeni gebeliklerinin de düşükle sonuçlanabileceği kaygısı yaratabilir. Bu nedenle düşük sayılarının ÖMÖ puan ortalamaları ile anlamlı bir fark yaratması beklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada düşük sayısının mutluluk puan ortalamasını etkilemediği görülmüştür.^[28]

İsteyerek gebe kalan kadınların son iki gebelik arasındaki geçen süreler ile ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Fakat istemeyerek gebe kalan kadınların son iki gebelik arasındaki geçen süreler ile ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Gebelikler arasındaki süre arttıkça puan ortalamalarının da arttığı görülmüştür. İki gebelik arası 4 yıl ve üstü olanların puan ortalamaları diğerlerinden yüksek bulunmuş ve bu farkın buradan kaynaklandığı düşünülmüştür. İki gebelik arasında geçen süre kadınların yeniden gebe kalma heveslerinde bir artışa neden olabilir fakat gebeliğin istenmemesi süreden bağımsız olarak yeniden gebe kalma hevesinde olumsuz etkiye neden olabilir.

İsteyerek gebe kalan kadınların bebeğin cinsiyetini bilme durumları ile ÖMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. İstemeyerek gebe kalan kadınlardan bebeğinin erkek cinsiyete sahip olacakların ÖMÖ puan ortalaması, kız bebeğe sahip olacaklardan yüksek olduğu, grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Erkek bebeğe sahip olanların puan ortalaması diğerlerine göre yüksek olması nedeniyle farkın buradan kaynaklandığını düşündürmüştür. Özellikle doğu toplumlarında erkek çocuğu sahip olmak önemli bir unsurdur. Çalışmanın yapıldığı bölgenin doğuda olması istemeyerek de olsa gebe kalan kadınların erkek cinsiyetine sahip bir gebeliğinin olmasını mutluluk kaynağı görmesi normal görülmüştür. Yağmur, Oltuluoğlu ve Ergin'in^[30] yaptıkları çalışmada mevcut gebelikteki bebeğin cinsiyeti ve kadının istediği cinsiyete göre OMÖ puan ortalaması arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç

Gebelik, dünyaya bir canlı getirmek çoğu kez hem kadın için hem aile fertleri için bir mutluluk kaynağı olurken, gebeliğin istenip istenmemesi ise bu durumu değiştirmektedir. Gebelik kadınlarda fizyolojik ve psikolojik birtakım değişikliklere neden olmakta ve kadın gebe kaldıktan sonra yeni duruma uyum sürecine girmektedir. Bu uyum süreci gebeliğin istenip istenmemesiyle yakından ilişkilidir. Gebeliğin istenme durumu uyum sürecini olumlu yönde etkilerken, istenmemesi ise zorlu bir gebelik sürecine neden olmaktadır.

Genelde mutluluk ve öznel mutluluk, bireyin ruhen ve fiziken iyi olmasıyla açıklanmaktadır. Gebeliğin istenme durumunun öznel mutluluğu etkileme durumuna yönelik yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- İsteyerek gebe kalan kadınların öznel mutluluk puan ortalamaları, gebeliğini istemeyen gebe kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur.

- İsteyerek gebe kalan kadınların yaşı, yaşadıkları yer ve eş yaşına göre grupların puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir.
- İstemeyerek gebe kalan kadınların da yaş, gelir durumu, eş yaşı ve eş çalışma durumunun ÖMÖ puan ortalamasını etkilediği saptanmıştır.

Çalışma verilerinden elde edilen sonuçlar incelendiğinde gebeliğin istenme durumunun öznel mutluluğu pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öznel mutluluğun artırılması noktasında başta ebeler olmak üzere sağlık çalışanlarına ve eğitim sistemine önemli görevler düşmektedir. Bunlara aşağıda değinilmiştir. Araştırma sonuçlarına dayanarak;

- Gebeliğini istemeyen kadınların gebeliğin tüm olumlu ve olumsuz yönleri ebeler tarafından gebelere aktarılması ve olumsuz durumların yaşanması durumunda yapılacak girişimlerin gebelere detaylı olarak anlatılması,
- Özellikle psikolojik olarak etkilenen gebelerin psikolojik destek almaları için yönlendirilmeleri,
- Kadın doğum polikliniklerine başvuran kadınların istemeyen gebeliklerin önlenmesi için aile planlaması yöntemlerinin çiftlere anlatılması,
- Benzer araştırmaların farklı bölgelerde farklı örneklem grupları ile yapılması önerilebilir.

Çıkar çatışması: Bildirilmemiştir.

Hakem değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazarlık katkıları: Konsept – E.G., S.E.A.; Dizayn – E.G., S.E.A.; Denetim – S.E.A.; Finansman – E.G., S.E.A.; Veri toplama veya işleme – E.G.; Analiz ve yorumlama – S.E.A.; Literatür arama – E.G., S.E.A.; Yazan – E.G.; Kritik revizyon – S.E.A.

Kaynaklar

1. Taşkın L. Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği kitabı. 12th ed. Ankara: Özyurt Matbaacılık; 2014.
2. Şahin EM, Kılıçarslan S. Son Trimester Gebelerin Depresyon Ve Kaygı Düzeyleri İle Bunları Etkileyen Etmenler. *Trak Univ Tıp Fak Derg* 2010;27:51–8.
3. Merriam-Webster's collegiate dictionary. 11th ed. Massachusetts: Springfield; 2009.
4. Taş O. İbni Sina'nın ahlak felsefesinde mutluluk. Unpublished master thesis, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2006.
5. Sözeri C. Gebelikte psikososyal sağlığın değerlendirilmesinin doğum sonu depresyonu belirlemedeki etkisi. Unpublished master thesis, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2011.
6. Altınçelep F. Gebelerdeki prenatal distress düzeyinin belirlenmesi. Unpublished master thesis, Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2011.
7. Özorhan EY, Ejder Apay S, Şahin Altun Ö. Gebelikte ruh sağlığı. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi* 2014;2:33–42.
8. Akbaş E, Vırt O, Kalenderoğlu A, Savaş H, Sertbaş G. Gebelikte Sosyo Demografik Değişkenlerin Kaygı Ve Depresyon Düzeyiyle İlişkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi* 2008;45: 85–91.
9. Vırt O, Akbaş E, Savaş HA, Sertbaş G, Kandemir H. Gebelikte Depresyon Ve Kaygı Düzeylerinin Sosyal Destek İle İlişkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi* 2008;45:9–13.
10. Kuğu N, Akyüz G. Gebelikte ruhsal durum. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2001;23:61–4.
11. Akın Ü, Akın, A. Mindfulness and subjective happiness: The mediating role of coping competence. *Československá psychologie* 2015;59:359–68.
12. Kangal A. Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hanehalkı için bazı sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 2013;12:214–33.
13. Flynn DM, Macleod S. Determinants of happiness in undergraduate university students. *Coll Stud J* 2015;49:452–60.
14. Akın A. Güncel psikolojik kavramlar - 1 - Pozitif psikoloji. 1st ed. İstanbul: Kitap Matbaacılık; 2013.
15. Özen Kutanis R, Yıldız E. Pozitif psikoloji ile pozitif örgütsel davranış ilişkisi ve pozitif örgütsel davranış boyutları üzerine bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 2014;5:135–54.
16. Demirbaş H, Kadioğlu H. Prenatal dönemdeki kadınların gebeliğe uyumu ve ilişkili faktörler. *MÜSBED* 2014;4:200–6.
17. Arslan İ, Mete S. Beklenmeyen Gebelikler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2010;8:94–9.
18. Chou FH, Avant KC, Kuo SH, Fetzer SJ. Relationships between nausea and vomiting, perceived stress, social support, pregnancy planning, and psychosocial adaptation in a sample of mothers: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud* 2008;45:1185–91.
19. Benjamin JS, Sadock MD, Virginia A. Kaplan and Sadock's Comprehensive Text Book of Psychiatry. Ankara: Güneş Kitapevi; 2007.
20. Akdeniz F, Gönül AS. Kadınlarda Üreme Olayları ile Depresyon İlişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 2004;2:70–4.
21. Bilgel N. Aile hekimliğinde kadınların ruh sağlığı. Bursa: Medikal Tıp Kitapevi; 2006.
22. Burt V, Hendrick VC. Clinical Manual of Womens Mental Health. 1st ed. London: American Psychiatric Association Publishing; 2005.
23. Blake SM, Kiely M, Gard CC, El-Mohandes AA, El-Khorazaty MN; NIH-DC Initiative. Pregnancy intentions and happiness among pregnant black women at high risk for adverse infant health outcomes. *Perspect Sex Reprod Health* 2007;39:194–205.
24. Lyubomirsky S, Lepper HS. A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research* February 1999;2:137–55.
25. Doğan T, Totan T. Psychometric properties of Turkish version of the subjective happiness scale. *The Journal of Happiness & Well-Being* 2013;1:23–31.
26. Uzunsakal E, Yıldız D. Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*. 2018;1:14–28.
27. Bademci V. Güvenirliği Doğru Anlamak ve Bazı Klişeleri Yıkma: Bilinenlerin Aksine, Cronbach'ın Alfa Katsayısı, Negatif ve "–1"den Küçük Olabilir. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi

- Dergisi 2006;557:1–12.
28. Türk R, Sakar T, Erkaya R. The Effect of Pregnancy on Happiness. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2017;237:1247–53.
29. Atasever I, Sahin Altun O. Comparison of Perceived Social Support and Mental State of Women According to Their Pregnancy Wantedness. *International Journal of Caring Sciences* 2017;10:781–93.
30. Yağmur Y, Oltuluoğlu H, Ergin İO. İntrauterin Dönemde Fetal

Cinsiyetin Annelerin Mutluluk Düzeyine Etkisi. *ACU Sağlık Bil Derg* 2019;10:89–93.

---

* *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde 2019 yılında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 19-21 Nisan 2019 tarihinde, 6. Uluslararası, 10. Ulusal Ebelik Öğrencileri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.*